

# MUNKA/VERSENY

ÖNÁLLÓ KIÁLLÍTÁS  
K11 LABOR, BUDAPEST

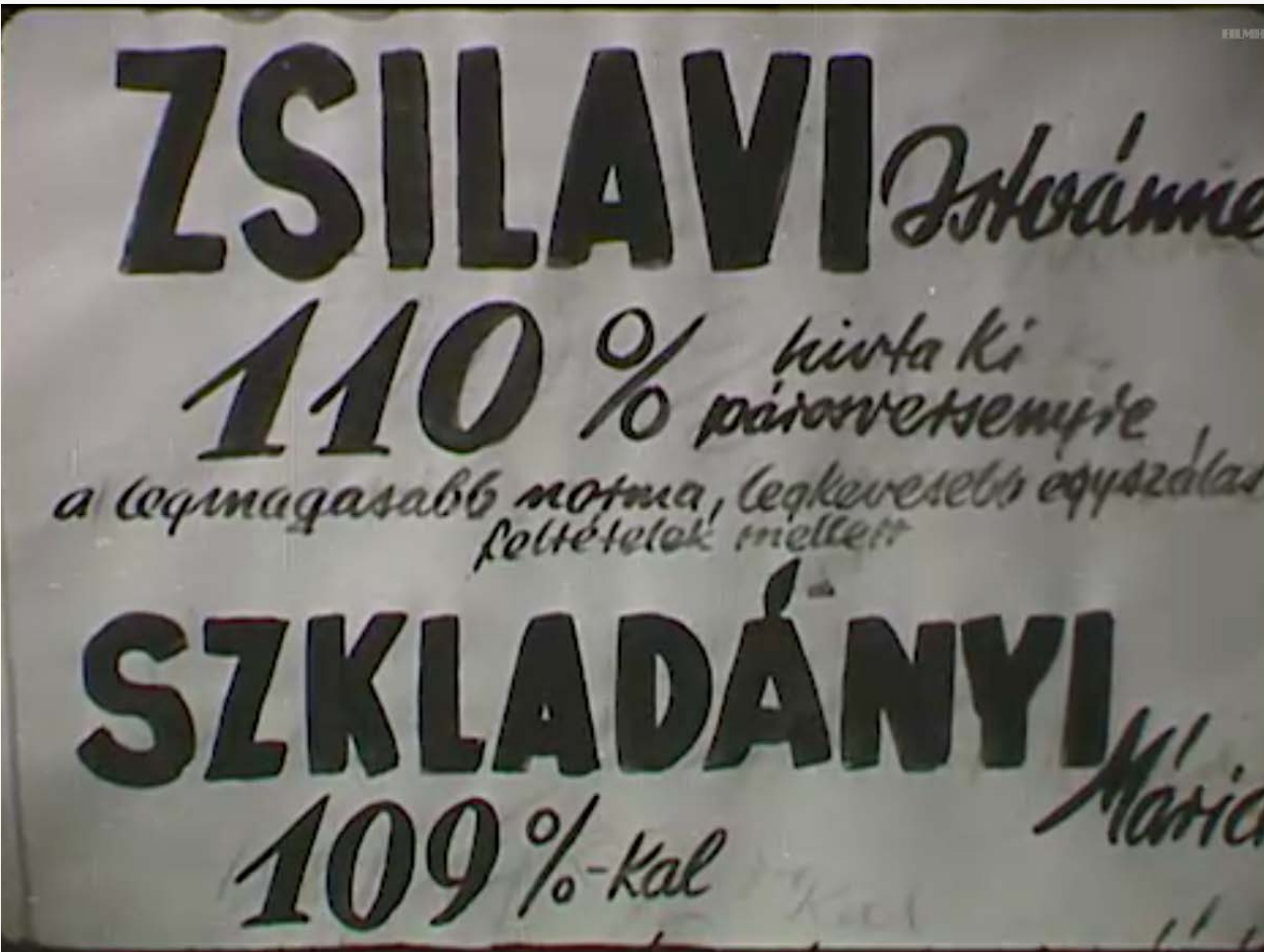
MUNKA/VERSENY

Megnyitó: 2024. február 27. 18:00  
A kiállítást megnyitja: K. Horváth Zsolt, társadalomtörténész, egyetemi docens, METU Művészeti Kar  
A kiállítás megtekinthető: 2024. 02. 28. – 03. 21.  
Helyszín: K11 LABOR (1075 Budapest, Király u. 11.)

„Hurai Mihály az örök fregoli. Mindig odateszik, ahol a legnagyobb szükség van rá. [...] Ez az ember képtelen rosszul dolgozni.”  
(Ruházati Munkás, 1968, 12. évfolyam 2. Szám)

Vigh Violetta, a MOME Média design MA végzős hallgatója egyéni kiállításában a termelékenység hajszájának nyelvi és vizuális leképezéseit vizsgálja. Fő inspirációs forrásai a magyar szocialista ruhagyári dolgozók munkakörülményeiről szóló korabeli sajtóanyagok, amelyek egy eredménytáblákkal, százalékokkal, fegyelmezett testekkel és versengéssel teli világot tárnak elénk. A szocializmus gazdaságpolitikájában kiemelkedő jelentőségűek voltak a munkaversenyek, amelyek során a dolgozók rendszerint irreális, a gyakorlatban megvalósíthatatlan célokat kitűzve törekedtek a teljesítmény növelésére, a központilag megállapított norma több száz vagy ezer százalékkal való túlszárnyalására. A sztahanovista mozgalom után ma a korlátlan haladás és a „bármilyen lehetséges” elve diktálja a tempót és generálja a versenyhelyzeteket. Mennyire játszik központi szerepet a verseny életünkben és hogyan alakítja identitásunkat? Hol a határvonal egészséges és egészségtelen versengés között? Milyen párhuzamok fedezhetők fel munka és versenysport között? Létezik-e egyáltalán egyéni teljesítmény? A MUNKA/VERSENY című kiállításon a vizsgált korszak szöfordulatai, képanyagai és szimbólumai alakulnak át a kortárs teljesítményelvű társadalom abszurd metaforáivá installációk és videómunkák formájában.

Kurátor: VISKI Noémi  
Kurátorasszisztens: BÁLINT Júlia  
Külön köszönet: CSEH Dániel, ERHARDT Miklós, HALÁK László, PÁLFALUSI Attila, TASNÁDI József  
Enteriőrforotók: Gaál Dániel



Forrás:  
Magyar Filmhíradó 39, 1958. szeptember, Sztálinvárosi híradás  
Népszava Sajtófotók, 1984  
Magyar Filmhíradó 24, 1950. június, Molnár Anna, az Óbudai Fehéritőgyár élmunkása





# A HÓNAP DOLGOZÓJA

SZTAHANOVISTA // TELJESÍTMÉNY // DÍJAZÁS

A szocialista könnyűipari munkások életében is fontos szerepe volt a kitüntetéseknek, melyek jelvények, vándorászlók, oklevelek, serlegek formáját öltötték. A Rákosi-éra ezerszázalékos teljesítményeket produkáló egyszemélyes hőseit a Kádár-korszakban a munkacsoportok vetélkedése váltotta fel. A munkában „élenjáró” dolgozók 1963-ig Kossuth-díjat, 1963 és 1990 között pedig a Magyar Népköztársaság Állami Díját nyerhették el. A Hónap Dolgozója díjtárgy százalékjele a szocialista dolgozói teljesítmény mértékegységeként és a piacgazdaság szimbólumaként egyaránt azonosítható. Milyen értéke lehet egy díjtárgynak a kortárs vállalati kultúrában? Mit jelent egy díjtárgy annak, aki kapja és mit jelent annak, aki kimarad belőle? Az önmagunkkal és másokkal folytatott versenyzés vágyát fokozza-e a díjazás, vagy valójában csak az internalizált elvárások hajtanak?

A LED-paneleken olvasható szövegek a Május 1. Ruhagyár dolgozóinak Konfekció című lapjából származnak: az egyik kijelzőn a folyóirat cikkeinek címei alakulnak motivációs üzenettké, a másikon a szalagok aktuális teljesítményének számszerűsített formái ismétlődnek. Az egzakt, de referencia nélküli értékek a teljesítmény relativitására mutatnak rá. Mit tartunk kiemelkedő munkateljesítménynek? Ki és mi alapján határozza meg a maximális teljesítmény mértékét? Mitől 100% a száz százalék és miért része még mindig napjainknak az elvégzett munkánk szigorú statisztikákká absztrahálása? Utóbbiról Mark Fisher teoretikus így vélekedik: „Ezt a rendszert, amely a reprezentáció elsőbbségén alapul, túlzás nélkül nevezhetjük piacsztálinizmusnak. Akárcsak a történelmi sztálinizmus, a kései kapitalizmus is a valós teljesítmény fölé helyezi a teljesítmény szimbólumait.”



# BIKAVIADAL A VÖRÖS OKTÓBER RUHAGYÁRBAN

SZOCIALISTA KÖNNYŰIPAR // RUHAGYÁRAK // NŐI MUNKA  
// MUNKAVERSENY // DARABBÉR

Az 50-es évek elejétől a vidékről “bevándorló” képzetlen fiatal lányok nagy része vállalt munkát a textiliparban. A VOR-ban nagy mennyiségben gyártották az olcsó típusöltönyöket, a Dunaújvárosban létesített üzemben pedig jellemzően a Vasmű férfimunkásainak feleségei, lányai dolgoztak.

A performansz a dunaújvárosi ruhagyárat bemutató filmhíradókból inspirálódva, a túlteljesítés eszméjének megjelenítésével reflektál a könnyűipari munkavégzéshez fűződő nemi sztereotípiákra. Egy ruhagyári munkásnő, a “szürke kis veréb” varr megállás nélkül, a háttérben pedig két férfi feszül egymásnak, birkózik öltönyökben. A szereplők a versengés különböző fokozatait képviselik: a “mindenki mindenki ellen” klasszikus esetével szemben a teljesítménybérben dolgozó munkásnő önmagával kénytelen versenyezni.

Az önkizsákmányolás előtérbe helyezése, valamint a díszletszerűség egyaránt arra készíthet, hogy a szocialista bérmunka világát jelenünk teljesítményelvű társadalmával állítsuk párhuzamba, amikor a munkán keresztüli önmegvalósítás belső kényszere sarkall bennünket erőn felüli teljesítésre.



Videó: <https://vimeo.com/779753013>

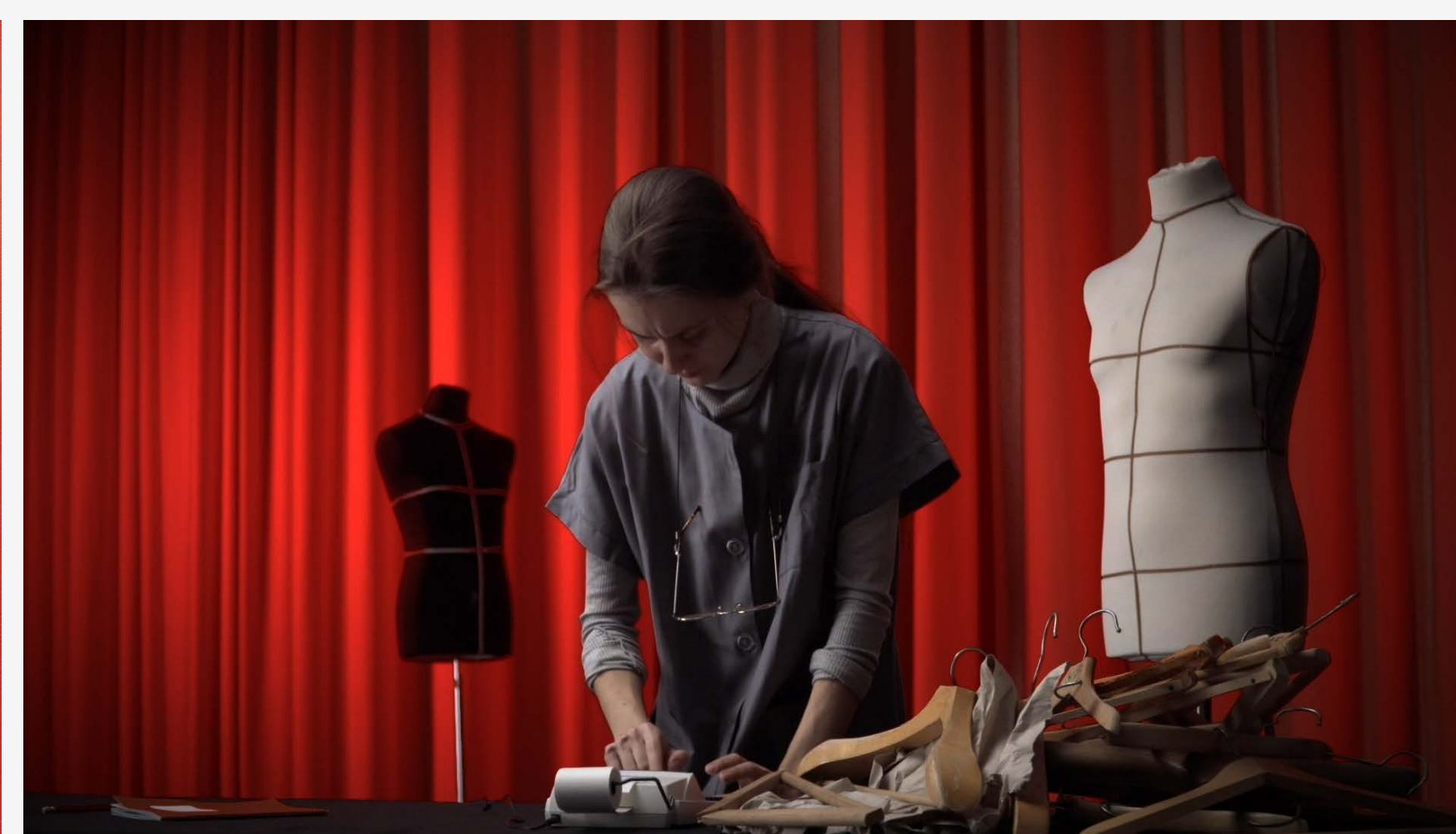


Fotó: Bazánth Ivola



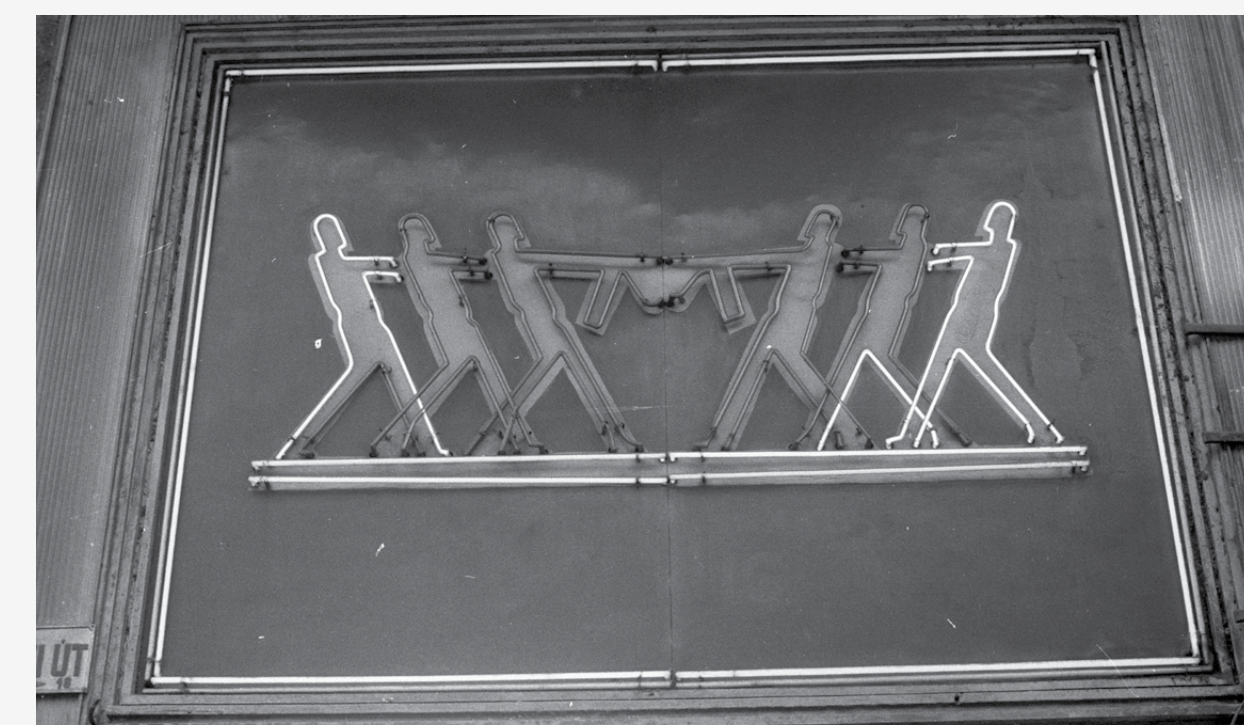
# KÖZELHARC A VERSENY ÁRUHÁZBAN

SZOCIALISTA KÖNNYŰIPAR // KONFEKCIÓ // FOGYASZTÁS



Az ország első áruházaként bejegyzett bolt Budapesten a Rákóczi út és a Síp utca sarkán állt, amely 1949-től Verseny Áruház néven futott. Ikonikus cégérén munkások húzzák ellentétes irányba a Gutmann-féle elszakíthatatlan nadrágot. A korabeli sajtó gyakran beszámolt a termékekért folytatott küzdelemről, amely szerint „tolongó asszony nép” és „csúcsforgalom” várta a leárazás idején a vásárlókat. A videó két férfi szereplője az említett neonreklámot játssza újra, emlékeztetve minket egyúttal azokra a bolti szituációkra is, amelyek ma - a végtelen termékvariáció és a csúcsra járatott tömegtermelés korában - történnek egy-egy végkiárúsítás vagy Black Friday során. Míg a neonreklámon és a szocialista filmhíradók egyes epizódjaiban a termékeket azért tették ki különféle erőteszteknek, hogy a minőséget demonstrálják, addig ma, a tervezett elavulás korában a minőség versenyét az árak és a reklámok versenye váltja fel.

Videó: <https://vimeo.com/976900912>



Forrás: Fortepan / Erdei Katalin



A KÖNNYŰIPAR ÁLLAPOTA

KEREKASZTALBESZÉLGETÉS  
A TERIKE FROM BUDAPEST SZERVEZÉSÉBEN  
KOLLAB, BUDAPEST, 2024.09.10.

Fotó: Vágó Zsófia



# DIVATBEMUTATÓ

SZOCIALISTA KÖNNYŰIPAR // KONFEKCIÓ // FOGYASZTÁS



A hazai ruhaiparban készült termékeket olykor a gyárakban megrendezett divatbemutatókon maguk a dolgozók prezentálták a közönségnek. Nem csupán a varrodák, hanem más profilú ipari létesítmények, például 1959-ben a Budapesti Konzervgyár is tartott divatbemutatót a Verseny Áruház új kollekciójából. Egy ilyen jelenetet idéznek meg a videó szereplői, az öltönyt viselő férfiak, akik a kifutómodellek szabályozott mozdulatait követik. A páros divatbemutató a pusztá termékpromóció helyett a verseny terepévé válik.

Habár a versenyeknek része a rivalizálás, úgy egy-egy versenyhelyzet a fejlődést, a továbblépést is szolgálhatja, lehet konstruktív és motiváló. Hol a határ az egészséges és egészségtelen versenyzés között? Résztvevőként észlelhető-e, ha a konstruktív vetélkedés párharcba, vagy akár saját magunkkal vívott csatába torkollik?



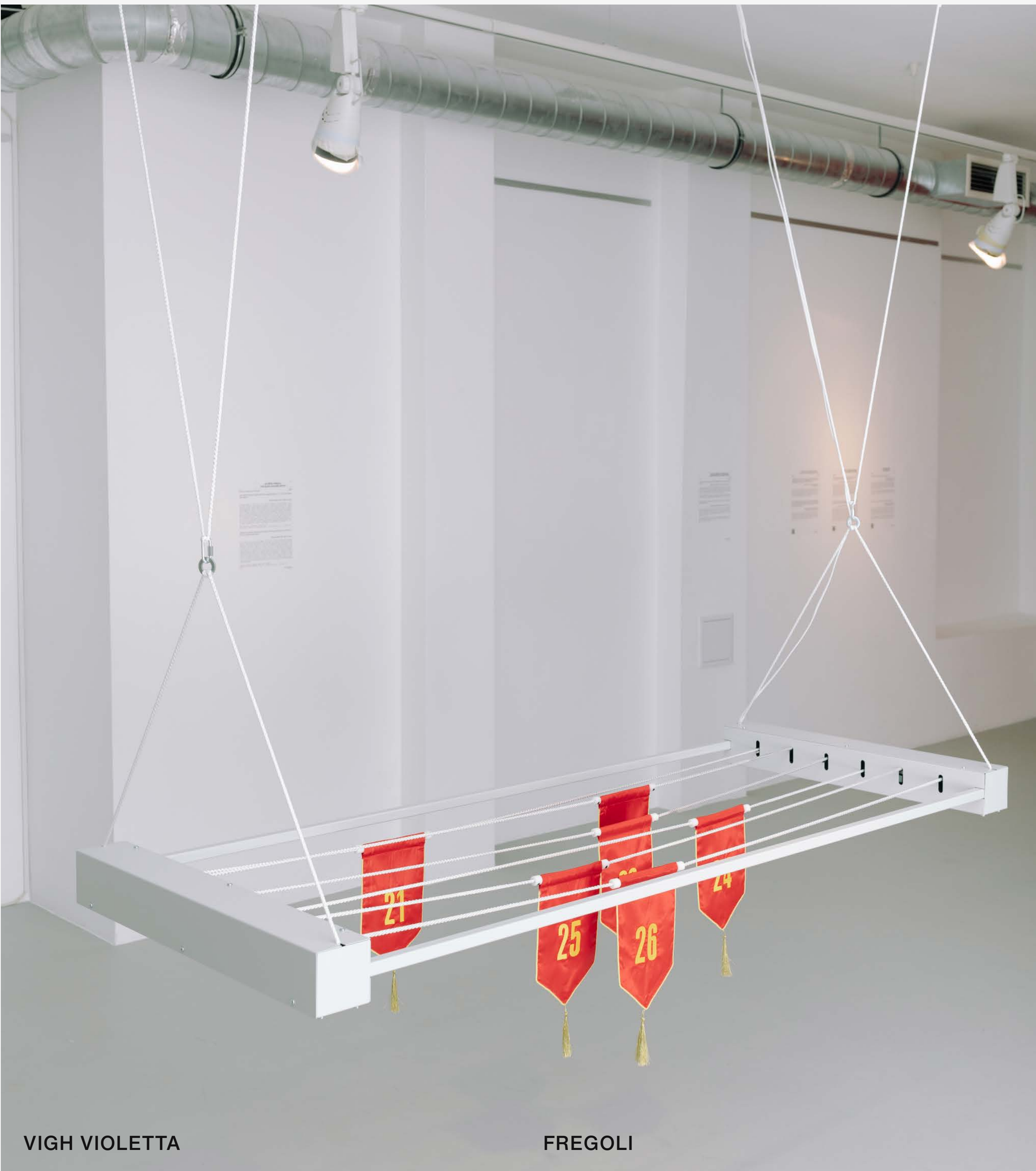
Forrás:  
Magyar Filmhíradó 44, 1959 október, Új gépek a Vörös Október  
Ruhagyárban



Videó: <https://youtu.be/UBRNPPpGpfY>

# FREGOLI

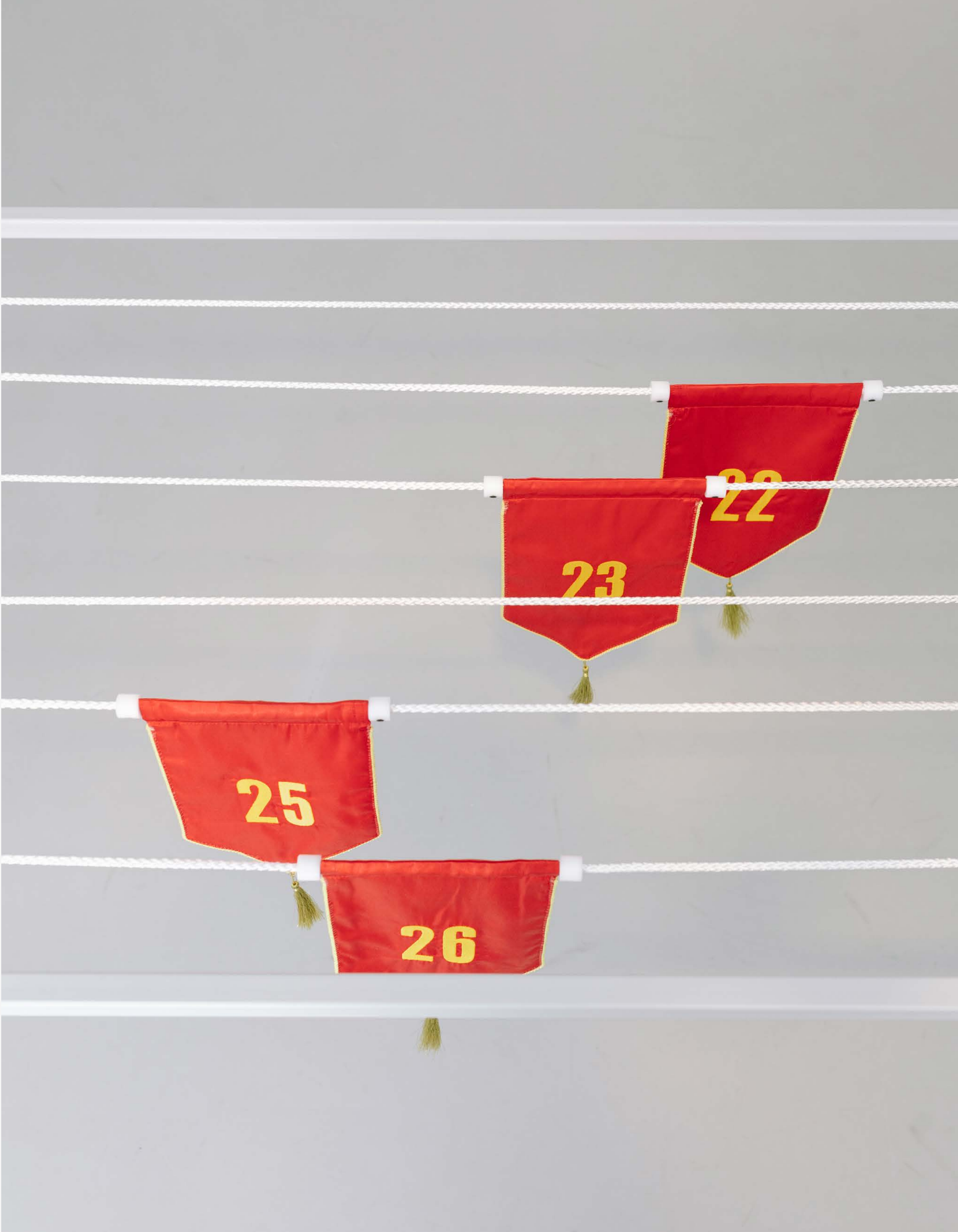
BRIGÁDOK // SZALAGOK // VÁNDORZÁSZLÓ



Leopoldo Fregoli (1867-1936) olasz színész bámulatos átváltozóművész volt, az utánzás mestere. Neve nemcsak a jelmezeinek tárolására egykor használt függő szerkezet, hanem a sokoldalúság szinonimája is. Fregolihoz hasonlóan a 21. század társadalmának sem idegen a gyors szerepcsere ideája - naponta többször is kifordulunk magunkból, hogy az élet különböző területein remekeljünk, nehogy lemaradjunk.

Órákon át dolgozni a szalag mellett vagy párhuzamosan működő szövőgépeket kezelni rendkívül megterhelő fizikai munkát jelenthetett, nem beszélve arról, hogy az ipari munkások nagy része több műszakban és vidékről ingázva dolgozott. „Én például egyszer körbegyalogolhattam volna a földet, annyi kilométert jártam le a formalábak körül” – vallja a Budapesti Harisnyagyár egyik csoportvezetője Tóth Eszter Zsófia *„Ennyi idő egy férjből is elég, hát még egy gyárból.” – A gyári identitás munkásnők és munkások életút-elbeszéléseiben* című tanulmányában.

Az installáción mozgó, stilizált brigádzászlók az üzemrészek szalagjainak, azaz az egyes munkafázisokat végző csoportoknak a vetélkedését idézik fel.

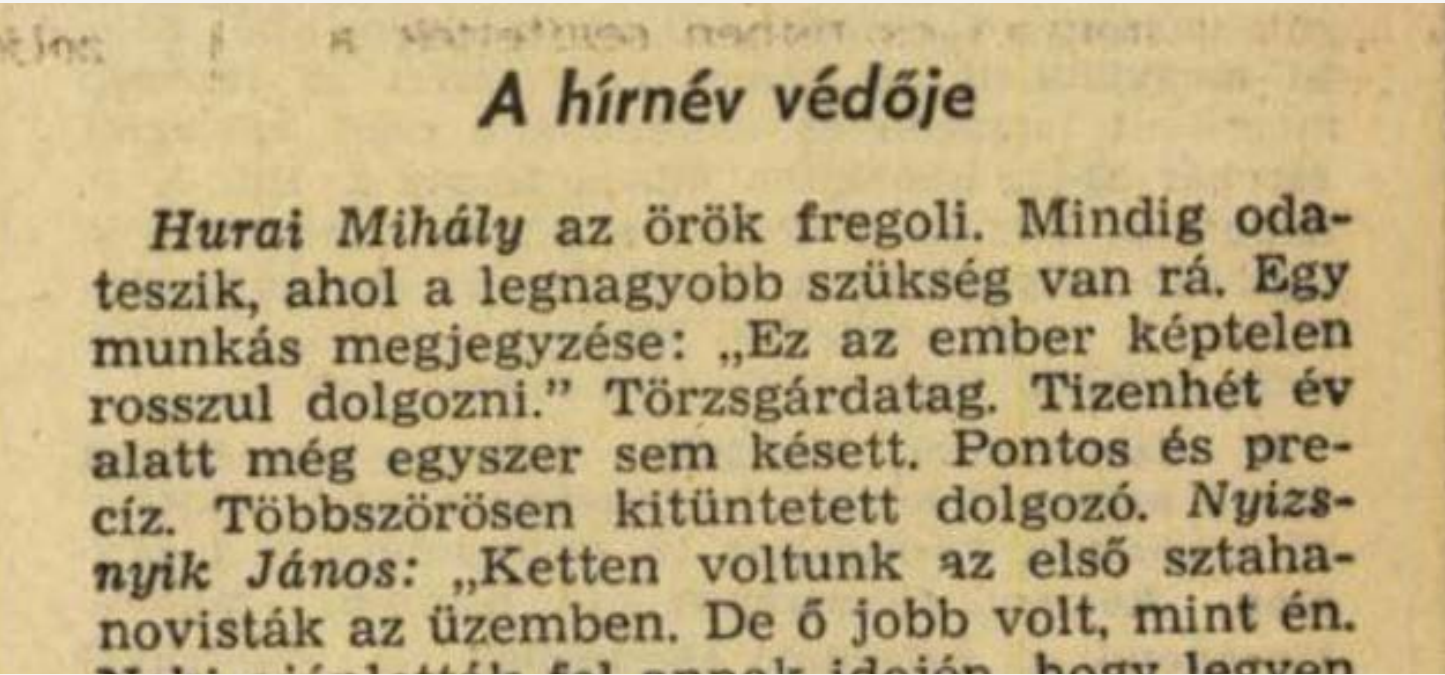


VIGH VIOLETTA

FREGOLI



KINETIKUS  
INSTALLÁCIÓ



(Ruházati Munkás, 1968, 12. évf. 2. Szám)

# HUNDUN

MITOLÓGIA // CSUANG-CE // KÁOSZ  
// NEM EMBERI PERSPEKTÍVA

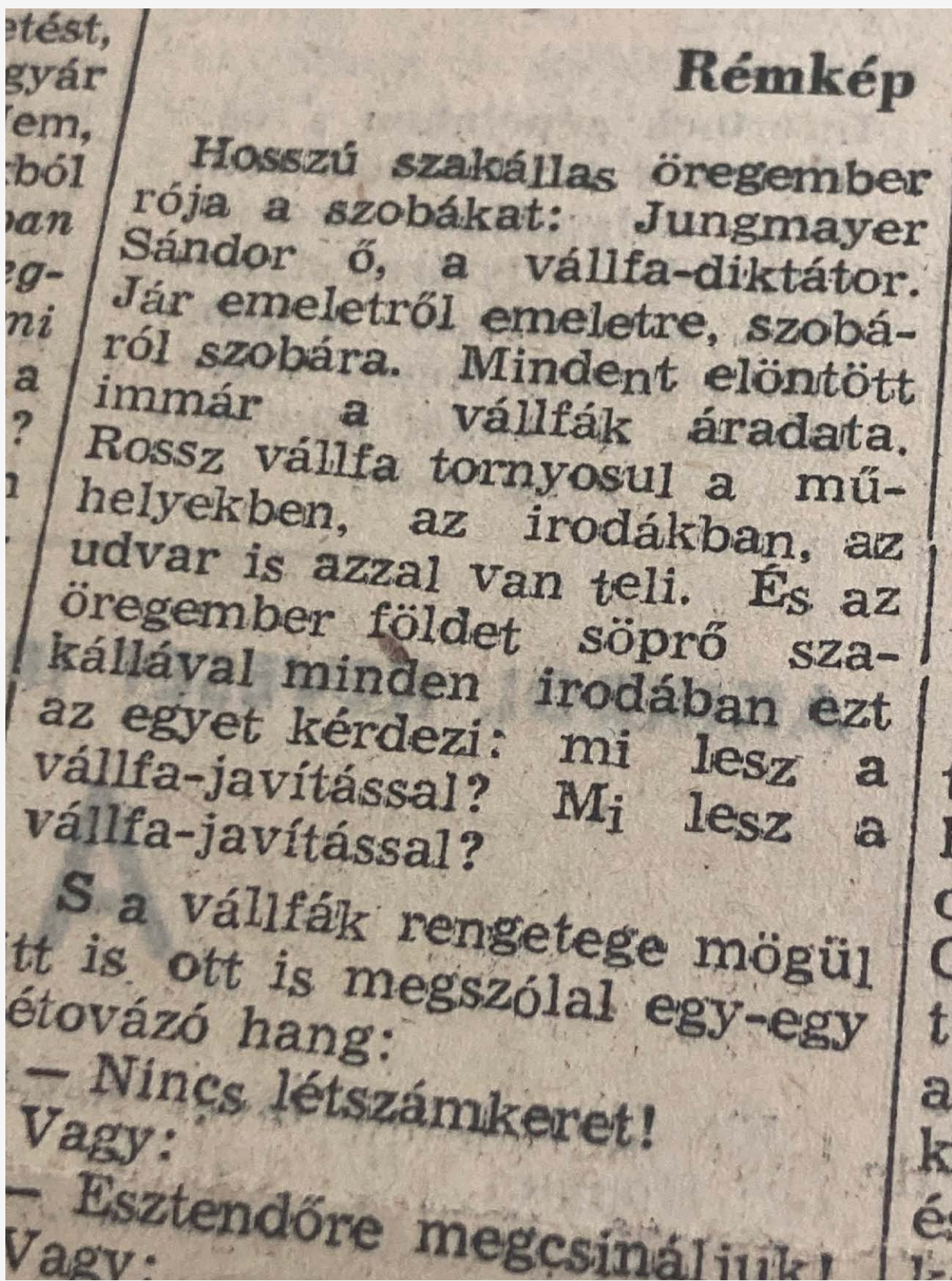


VIGH VIOLETTA

HUNDUN



INSTALLÁCIÓ



Több vállfa a VOR (Vörös Október Ruhagyár) márka-jelzést viseli. A sztálinvárosi ruhagyár nem pusztán történelmi érdekesség: a szocialista munkaethosz, a túlteljesítés dicsőítése, illetve az installációban is megjelenő halmozás lehetőséget ad reflektálni korunk tendenciáira és fogyasztói kultúrájára is, amikor az „egyre többet és jobbat” spirál fenntarthatatlansága vésszen egyértelművé vált.

A korábban már két kiállításon is teljesítő figura ez alkalommal megkapta eddigi munkájáért a megérdemelt kitüntetést, miközben egy szokatlan korabeli sajtócikk — a Május 1. Ruhagyár megrongálódott vállfáit szenvedélyesen megmenteni igyekvő dolgozójáról szóló prózai elmélkedés — fő karakterét is megidézi.

(Konfekció, 1959. február 16., III. évf., 7. szám)



Megnyitó: <https://vimeo.com/935861073>

K11.HU

K11Labor

# VIGH VIOLETTA MUNKÁ/VERSENY

@K11LABOR

MEGNYITÓ: 2024. FEBRUÁR 27. 18:00  
HELYSZÍN: K11 LABOR,  
1075 BUDAPEST, KIRÁLY U. 11.

